

12.5.2010

Dnro 312/4/09

**Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin**

**Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä**

## **TULON ULOSMITTAUKSEN ENNAKKOILMOITUSAIKA OLI LIIAN LYHYT / ALLTFÖR KORT VARSEL FÖR FÖRHANDSMEDDELANDE OM UTMÄTNING AV INKOMST**

### **1 KANTELU**

Kantelija arvostelee --- ulosottoviraston menettelyä ulosmittauksen ennakkoilmoituksen lähettämässä:

- Ennakkoilmoituksessa oli todettu, että "Yllä merkittynä aikana virkahuoneessani tullaan tulonne [...] yhteenlasketusta nettomäärästä ulosmittaamaan ...". Ilmoituksen lopussa todetaan asiaa hoitavan kihlakunnanulosottomiehen A:n ja ilmoitetaan hänen toimipaikakseen X:n toimipaikka ja sen osoite. Ilmoituksessa ei ollut erikseen ilmoitettu kohdassa "Ulosmittauspaikka" mitään. Tosiasiassa A toimi Y:n toimipaikassa ja ulosmittaus toimitettiin sitte mmin siellä.
- Ennakkoilmoitus oli päivätty 20.1.2009 ja ulosmittaus ilmoitettu tapahtuvaksi 28.1.2009 kello 11.00. Kantelija oli saanut ilmoituksen vasta 27.1.2009. Kantelijan mielestä ilmoitusaika jäi kohtuuttoman lyhyeksi.

---

### **3 RATKAISU**

#### **3.1 Ilmoitus ulosmittauspaikasta**

Kuten kantelusta edellä ilmenee, --- ulosottovirastosta oli lähetetty kantelijalle 20.1.2009 päivätty ennakkoilmoitus toistuvaistulon ulosmittauksesta, jonka ilmoitettiin tapahtuvan yllä merkittynä aikana eli 28.1.2009 kihlakunnanulosottomies A:n virkahuoneessa. Asiakirja päättyy merkintään "Asiaa hoitaa: A, Kihlakunnanulosottomies, X:n toimipaikka, (toimipaikan osoite) sekä kihlakunnanulosottomiehen puhelinnumerotietoihin.

Johtavan kihlakunnanvoudin selvityksen mukaan kihlakunnanulosottomies A työskenteli X:n toimipaikassa, mutta kuului Y:n osastoon, jonka päällikkönä toimi kihlakunnanvoudi B. Selvityksen mukaan ulosmittauksen ennakkoilmoituksen tuloste lähtee tietojärjestelmän ohjaamana asiakkaalle ilman, että ulosottovirastossa kyseistä asiakirjaa nähdään tai millään tavalla käsitellään. Asiakirja tulostuu tietojärjestelmästä ja automaattinen postitus huolehtii sen kulusta asiakkaalle. Tämän vuoksi ulosottovirastossa ei ollut voitu tarkastaa tai tietää minkä sisältöisenä kirje lähtee ja näin ollen ennakkoilmoituksessa ollutta virheellistä tietoa A:n toimipaikasta ei ole voitu oikaista. Tämän kantelutapauksen yhteydessä johtava kihlakunnanvoudi oli kuitenkin tullut tietoiseksi näistä jo aikaisemmin esiintyneistä virheistä, joita kihlakunnanulosottomiehet voivat havaita siinä tilanteessa, kun automaattisesti lähetetyn kirjeen osoitetietojen perusteella vastaanottajaa ei ole tavoitettu ja kirje palaa virastolle. Selvityksen mukaan tällöin oli

havaittu virheellisiä yhteystietoja. Yhteystiedot olivat olleet virheellisiä vain osassa tapauksista. Joidenkin velallisten osalta yhteystiedot olivat tulostuneet ilmoitukseen oikeina. Virastolla ei ollut tiedossa mistä tämä ero johtui.

Kihlakunnanvouti B:n selvityksen mukaan alusta alkaen A:n tultua kihlakunnanulosottomiehen virkaan helmikuussa 2008 tulostui lähteviin ilmoituksiin A:n yhteystiedot väärin. On selvää, että ilmoituksesta saa käsityksen, että A:n virkahuone on X:ssä, jonne ulosottovelallisen ilmoituksen mukaan tulisi mennä tavataksaan A:n henkilökohtaisesti. Ongelmaan löydettiin ratkaisu helmikuussa 2009 ja A:n päivystystiedot muutettiin ULJAS-järjestelmään. Ongelma ei B:n mukaan tullut yllätyksenä kantelijan kirjoituksen johdosta, mutta yllätys sen sijaan ainakin hänelle oli, että sen korjaaminen oli vienyt näinkin pitkän ajan.

A kertoi selvityksessään, että hän oli puhelinkeskustelussa 27.1.2009 selvittänyt kantelijalle, että myös X:ssä on ulosottoviraston toimipaikka, kuten kirjeen yleistiedoista selviää. Hän antoi kantelijalle puhelimesta ohjauksen, että mikäli hän haluaa tulla paikalle toimitukseen, hänen asiansa hoituu sekä X:n toimipaikassa että Y:n toimipaikassa esim. päivystävän kihlakunnanulosottomiehen luona. Ennakoilmoituksen kirje ei sisältänyt etukäteen ulosmittauspaikkaa kirjeen oikeassa yläosassa vaan se täydentyi varsinaisen ulosmittauspaikan jälkeen. Ulosmittauspaikka ei välttämättä aina ole virasto vaan se voi jossain tilanteessa olla myös muu paikka. Tästä toimituksesta tulostuu velalliselle varsinainen valitusosoituksellinen ulosmittauspöytäkirja, joka sisältää muun muassa toimituspaikan eli ulosmittauspaikan ja toimitusdistajan tiedot.

Ulosottokaaren 1 luvun 19 §:n mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävä tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asiansaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

Ulosottokaaren 3 luvun 34 §:ssä säädetään ennakoilmoituksen lähettämisestä. Ilmoituksessa velallinen on kutsuttava toimitukseen, paitsi jos ulosmittaus pidetään ulosottomiehen virkahuoneessa tai toimituksen aikaa tai paikkaa ei voida ennakolta määrätä. Ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (2007/1322) 9 §:ssä säädetään ennakoilmoituksen sisällöstä.

Virkahuonetta koskevan poikkeuksen syynä on se, että ulosottomies on virkahuoneessaan tavattavissa, joten velallinen voi sinne saapua valvomaan etuaan muunakin kuin toimituksen ajankohtana. Käytännön syyt lisäksi vaativat, ettei ulosottomiehen tarvitse etukäteen määrätä tarkkaa kellonaikaa virkahuoneessa suoritettaville toimituksille.

Arvioin menettelyä seuraavasti.

Saadun selvityksen perusteella katson, että ulosoton tietojärjestelmästä kantelijalle tulostunut ennakoilmoitus toistuvaistulon ulosmittauksesta on ollut siten harhaanjohtava, että velalliselle on syntynyt käsitys kihlakunnanulosottomiehen virkahuoneen sijainneen ulosottoviraston X:n toimipaikassa ja että ulosmittaus tulotaisiin toimittamaan siellä ilmoitettuna päivämääränä. Virhe oli johtunut siitä, että kihlakunnanulosottomiehen virkahuone oli sijainnut ulosottoviraston Y:n toimipaikassa eikä siellä toimipaikassa, jossa hoidettiin X:ssä asuvien velallisten asioita. Asia saatiin korjattua, mutta vasta noin vuoden kuluttua sen havaitsemisesta.

Kihlakunnanulosottomies on selvityksessään vedonnut siihen, että hän ei voinut vaikuttaa tietojärjestelmästä sähköisesti tulostettavien asiakirjojen sisältöön, koska hänellä ei ollut tarvittavaa käyttöoikeutta. Ulosoton ennakoilmoituksen tietosisältö oli kuitenkin kihlakunnanulosottomiehen vastuulla ja hänellä oli tullut, saatuaan tiedon virheestä, saattaa asia sellaisten henkilöiden tietoon, joilla oli mahdollisuus korjata virhe. Katson, että ei ollut ulosoton asianmukaisuusvaatimuksen mukaista, että virhe oltiin saatu korjattua vasta noin vuoden kuluttua sen havaitsemisesta. Tässä tapauksessa velallinen oli jo ottanut yhteyttä kihlakunnanulosottomieheen ja ulosmittaustoimitusta oli lykätty ja asia oli siten korjaantunut.

Asiassa on kuitenkin yleisellä tasolla kysymys siitä, että ulosmittausilmoituksella varataan velalliselle oikeus tulla kuulluksi, joka oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeena on turvattu perustuslain 21 §:ssä ja julkisella vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Näin ollen virhe olisi tullut viivytyksettä korjata.

Saadun selvityksen mukaan A:n esimies kihlakunnanvouti B on myös aikaisemmin ollut tietoinen asiasta. Näin ollen kiinnitän kihlakunnanulosottomies A:n ja kihlakunnanvouti B:n huomiota ulosoton asianmukaisuusvaatimuksen noudattamisen tärkeyteen. Lähetän tämän päätökseni johtavalle kihlakunnanvoudille tiedoksi. Ulosottohenkilökunnan koulutuksessa tulisi ottaa huomioon erityisesti, että sellaiset virheet tietojärjestelmässä, jotka vaikuttavat asianosaisen oikeusturvan toteutumiseen, on pyrittävä tehokkaasti korjaamaan.

## 3.2

### Ulosmittauksen ennakoilmoituksen lähettäminen

Ulosottolainsäädännössä ei ole säännöstä siitä, milloin ennakoilmoitus tulee lähettää. Ns. tavallisesta tiedoksiannosta säädetään ulosottokaaren 3 luvun 39 §:ssä. Sen mukaan asiakirja annetaan tiedoksi antamalla se vastaanottajalle tai lähettämällä tiedoksianto-osoitteeseen. Jollei tiedoksianto-osoitetta ole, asiakirja lähetetään väestötietojärjestelmään merkittyy osoitteeseen paitsi jos on tiedossa, ettei tiedoksiannon vastaanottaja asu siinä osoitteessa. Lähettämisen sijasta asiakirja voidaan jättää postilähetyksille varattuun paikkaan. Jollei tiedoksianto muulla tavalla onnistu, asiakirja voidaan antaa tiedoksi suullisesti. Jollei muuta näytetä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun sähköinen viesti on lähetetty tai seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi tai jätetty postilähetykselle varattuun paikkaan. Lähettämis- tai jättämispäivämäärä on merkittävä asiakirjaan.

Ulosottolain muuttamista koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 216/2001) todettiin lain vastaavaa lainkohtaa koskeneessa perustelussa seuraavaa:

*Lakiin ei ole pidetty tarpeellisena ottaa säännöstä siitä, koska ennakoilmoitus tulee antaa. Vireilletuloilmoitus korvaisi useimmissa tapauksissa ennakoilmoituksen. Vireilletuloilmoituksessa annettava tilaisuus tulla kuulluksi ja yhteydenottokehottus tarkoittaa sitä, että toimitusta ei väliaikaistointa lukuun ottamatta tulisi suorittaa välittömästi vireilletuloilmoituksen antamisen jälkeen. Jos toistuvaistulon ulosmittauksessa annetaan erillinen ennakoilmoitus, se tulisi luonnollisesti antaa niin hyvissä ajoin, että velallisella on tilaisuus ottaa ulosottomieheen ennen ulosmittausta yhteyttä. Selvää on, että ulosmittauspäivänä annettu ennakoilmoitus ei ole sellainen ennakkollinen ilmoitus, mitä pykälässä tarkoitetaan.*

Selvitykseen on liitetty oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen ylitarkastajan toimittama selvitys postin kulusta. Asiaa oli aikoinaan selvitetty Itella Oyj:n kanssa. Siinä oli todettu, että postin

kulkunopeus noudatti sopimusten palvelulupauksia. Esimerkkinä tiedonkulusta oli esitetty seuraavaa:

Tilitys oli tehty ULJAS-tietojärjestelmässä 27.8.2007. Seuraavana yönä eräajot muodostivat tilitystiedostot, jotka siirrettiin aamuyön aikana Itellaan tulostettaviksi. Tiedostot saapuivat Itellaan 28.8.2007. Itellassa suoritettiin tiedostojen purku ja tulosteiden jako postinumeroihin eri tulostuspaikkoihin. Tulostus ja kuoritus tapahtuu neljässä eri Itellan toimipaikassa, joista kukin huolehtii omasta postinumeroalueestaan. Sopimuksen mukaisesti Itella siirsi tulosteet saapumista seuraavana työpäivänä postin kuljetettavaksi. Tämä tapahtui esimerkissä 29.8.2007. Kirjeet olivat Economy-luokan (2 lk:n) kirjeitä, joiden kulkunopeus on Postin palvelulupauksen mukaisesti 3-4 työpäivää postituspäivää lukuunottamatta. Kirjeet olivat perillä vastaanottajalle 3.9.2007 kun otetaan huomioon väliin jäänyt viikonloppu.

Kanteluasiassa ennakoilmoituksessa ilmoitettu päivämäärä oli 20.1.2009. Kun noudatetaan selvityksessä ollutta esimerkkaikataulua, voidaan katsoa, että tällöin päivätty kirje on voinut lähteä varsinaisesti postin kuljetettavaksi ulosottoaaren 3 luvun 39 §:ssä tarkoitetulla tavalla vasta kaksi päivää tämän jälkeen eli 22.1.2009. Saman lainkohdan mukaisesti postitiedoksianto katsottiin tapahtuneeksi seitsemäntenä päivänä sen jälkeen kun asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi. Näin ollen lainmukainen tiedoksiantopäivä olisi ollut vasta 29.1.2009. Tosiasiallisesti posti olisi, kun otetaan huomioon väliin jäänyt viikonloppu, voinut saapua velalliselle vasta 28.1.2009. Kun ulosmittauspäiväksi oli ilmoitettu 28.1.2009, ei ulosottoaaren mukainen postitiedoksianto aika toteutunut.

Tältä osin kysymys ei ole ulosottoviraston lainvastaisesta menettelystä tai laiminlyönnistä vaan kysymys on ulosoton tietojärjestelmässä noudatetusta ennakoilmoituksen lähettämisaajasta, joka on edellä kerrotulla tavalla ongelmallinen, kun otetaan huomioon postin käsittelyyn sähköisen kirjeen lähettämiseen kulunut aika. Valtakunnanvoudinvirastosta saadun tiedon mukaan 2.12.2009 muutettiin ennakoilmoituksen ja ulosmittauksen välinen aika 8 päivästä 10 päiväksi ULJAS-järjestelmän kehittämistyöryhmän päätöksen mukaisesti. Näin ollen kantelu ei tältä osin anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että lähetän tämän päätöksen Valtakunnanvoudinvirastolle tiedoksi.

### 3.3

#### Salassapito

Kantelija tiedustelee Ulosoton lukuun Uljas-tietojärjestelmän tietoja käsittelevän yksityisen elinkeinonharjoittajan, kuten Itella Oyj:n, salassapitovelvollisuudesta.

Henkilötietolain 32 §:ssä säädetään henkilörekisteritietojen, mistä tässäkin on kysymys, suojaamisesta. 2 momentin mukaan sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun tai jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. (11.5.2007/528).

Julkisuuslain 23 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei

saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt.

Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii viranomaisessa taikka viranomaisen toimeksiannosta tai toimeksianto-tehtävää hoitavan palveluksessa taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain perusteella annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen perusteella annetusta luvasta muuta johdu. Vaitiolovelvollisuus on myös sillä, jolle viranomaisen on ilmoittanut julkisuus- tai salassapito-olettaman sisältävän salassapitosäännöksen osoittamissa rajoissa tietoja, jotka ovat yleisöltä salassa pidettäviä. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.